

Motion till riksdagen 2017/18:1149

av **Jens Holm m.fl. (V)**

Biologisk mångfald

---

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning	1
2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Naturen – grunden för vår välfärd	3
4	Levande skogar	4
4.1	Sverige behöver ett nytt etappmål i enlighet med internationella förpliktelser och miljökvalitetsmål	4
4.2	Kvalitetssäkra det frivilliga skyddet av skog	5
4.3	Effektiva sanktionsmöjligheter i skogsvårdslagen	5
4.4	Skogsvårdslagstiftningen bör ingå i miljöbalken	6
4.5	Skydd av skog med särskilt höga värden för rekreation och friluftsliv	6
4.6	Stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden	6
4.7	Nationell målsättning för kalhyggesfritt skogsbruk	6
4.8	All statlig skog bör förvaltas samlat och hållbart	7
4.9	Värna nyckelbiotopsinventeringarna	8
5	Levande hav	8
5.1	Bottentrålning bör förbjudas	9
5.2	Skydda 20 procent av våra havsmiljöer	9
5.3	Stärk våra fiskbestånd	9
6	Hållbar jordbruks- och mineralnäring	10
6.1	Fasa ut bekämpningsmedel	11
6.2	Ett rikt odlingslandskap	11
6.3	Inget tillstånd att leta mineraler i unika naturområden	12
6.4	Fasa ut miljöskadliga subventioner	12
6.5	Stärk skyddet av vårt dricksvatten	12

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta ett nytt etappmål för areal utökad skyddad skog för att uppnå miljö kvalitetsmålet Levande skogar och åtaganden i enlighet med Nagoyaöverenskommelsen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga, dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvårdssynpunkt för att ingå i det nationella miljö kvalitetsmålet Levande skogar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöhänsynen ska stärkas genom att effektiva sanktionsmöjligheter införs för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som inarbetar skogsvårdslagstiftningen i miljöbalken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen bör ändras så att skogar med särskilt höga värden för rekreation och friluftsliv undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden eller biologiska värden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att skyndsamt ta fram förslag på lagstiftning så att avverkning av skogar med höga naturvärden stoppas och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell målsättning för areal kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljö kvalitetsmålet Levande skogar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all statligt ägd skog bör samlas i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att tillse att registrering och inventering av nyckelbiotoper sker i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bottentrålning bör förbjudas i alla svenska havsområden och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU och globalt bör verka för ett förbud mot bottentrålning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på långsiktig strategi och målsättning om att öka skyddet av betydelsefulla havsmiljöer till 20 procent och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i kommande fiskeförhandlingar fullt ut ska driva att de vetenskapliga råden följs och att en flerårig plan upprättas för hur man ska nå livskraftiga nivåer av torsk i Östersjön till 2020 samt tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder som fasar ut skadliga fiskemetoder på kritiska

- fiskbestånd och premierar skonsamma fiskeredskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på effektivare fiskeövervakning som även inbegriper möjlighet till kamerakontroll och tillkännager detta för regeringen.
  16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett totalförbud för allt riktat fiske på ål och tillkännager detta för regeringen.
  17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta en handlingsplan för att fasa ut användning av kemiska bekämpningsmedel och tillkännager detta för regeringen.
  18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag till nationell målsättning för bevarande av bördig åkermark för att minska exploatering av åkermark och tillkännager detta för regeringen.
  19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Bergsstaten inom SGU inte ska kunna bevilja undersökningstillstånd i områden som är klassade som naturreservat, Natura 2000-områden eller världsarvsområde och tillkännager detta för regeringen.
  20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på utfasning av miljöskadliga subventioner där borttagandet av subventioner är granskat med avseende på miljöeffekter, påverkan på offentliga finanser och generella ekonomiska och sociala kostnader och fördelar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning i miljöbalken som möjliggör att dricksvattenförsörjning kan bli klassat som riksintresse och tillkännager detta för regeringen.

3 Naturen – grunden för vår välfärd

Människan är beroende av ekosystemtjänster från naturen. Begreppet ekosystemtjänster används för att visa den nytta människan får från naturens arbete. Till exempel renar växter vår luft och bin pollinerar våra grödor. Dessa s.k. ekosystemtjänster skapas och möjliggörs av den biologiska mångfalden. Artrikedom förstärker våra och kommande generationers livsmöjligheter och är grunden för fortsatt välfärd. Biologisk mångfald och klimatförändringarna är vår tids stora ödesfrågor som också har stor påverkan på varandra. En natur med många arter klarar lättare av den stress som ett förändrat klimat innebär. Bevarande av naturskogar ger stora mängder lagrat kol, och restaurerade eller nyanlagda våtmarker gör samhället mindre sårbart mot översvämningar. Samtidigt hotar klimatförändringarna att göra att artrikedomen går förlorad när ökenområden breder ut sig eller när det arktiska istäcket blir allt mindre.

Sverige har 16 nationella miljö kvalitetsmål som utgör grunden för vår nationella miljöpolitik. För att flera av dessa mål ska uppnås krävs att pågående förlust av växt- och djurarter stoppas. Enligt Naturvårdsverket beräknas i nuläget endast 2 av 16 miljömål uppnås till 2020 med nuvarande styrmedel. För att nå de berörda miljömålen krävs fler styrmedel och ökade arealer skyddade områden. Vänsterpartiet är därför

mycket nöjt med de budgetuppgörelser som vi hittills slutit med regeringen avseende kraftigt höjda anslag för skydd av natur och hotade arter.

Sverige har i Nagoyaöverenskommelsen år 2010 även åtagit sig att genomföra en räddningsplan för att bromsa utarmningen av biologisk mångfald och att till år 2020 se till att jord-, vatten- och skogsbruk bedrivs hållbart. Vänsterpartiet lägger i denna motion fram ett antal konkreta förslag för fungerande ekosystem och ekologiskt och socialt hållbara näringar i linje med FN:s Nagoyaöverenskommelse och våra nationella miljömål.

4 Levande skogar

Sveriges landareal består av ca 57 procent produktiv skogsmark. Över 90 procent av den produktiva delen av skogsmarken är påverkad av skogsbruk. Skogen förser oss med en rad ekosystemtjänster som vatten- och luftrening och produktion av råvaror. En rik biologisk mångfald ökar skogens produktionsförmåga och ger större motståndskraft mot klimatförändringar. Skogsmarken binder stora mängder kol och påverkar vattenbalansen och har därmed en betydelse för både det lokala och globala klimatet.

Skog, virke och papper är samtidigt en av Sveriges viktigaste exportnäringar. Den ger viktiga jobb i hela landet, har stor potential för utökad förädling i områden nära råvaran och har därför en stor roll för landsbygdens utveckling. Biomassa från skogen har stor betydelse för vår energiförsörjning och kan även bidra till att ersätta produkter som är beroende av fossila energikällor för sin framställning. Skogen och andra naturområden spelar också en allt viktigare roll för turismen, som i sig är en näring som omsätter mer än de flesta av våra största industriföretag.

Skogen har även stora sociala och kulturella värden. Dess betydelse för rekreation, friluftsliv och undervisning är omfattande. En långsiktigt hållbar skogspolitik som värnar de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella värdena förutsätter att bärkraften för skogen som ekosystem stärks och bevaras. För ökad produktion av timmer och biomassa på begränsade arealer där trakthyggesbruk bedrivs krävs kraftigt höjda ambitionsnivåer beträffande kalhyggesfria skötselmetoder och skyddad skogsmark. Då kan även skogens betydelse för sysselsättning och export främjas och utvecklas.

Riksdagen har definierat miljö kvalitetsmålet Levande skogar med att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljö värden och sociala värden värnas. I Naturvårdsverkets årliga uppföljning av miljö kvalitetsmål och etappmål bedöms att Levande skogar inte kommer att uppnås med dagens befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder. Inte heller etappmålet om skydd av områden bedöms uppnås till 2020.

4.1 Sverige behöver ett nytt etappmål i enlighet med internationella förpliktelser och miljö kvalitetsmål

När Miljö målsberedningen i juni 2013 överlämnade sitt delbetänkande om skogen och en långsiktigt hållbar markanvändning åsidosattes naturvårdshänsyn och vetenskapliga fakta till förmån för ekonomiska intressen. Förslaget var i sin helhet otillräckligt för att miljö kvalitetsmålet Levande skogar ska uppnås, och att formellt skydda ytterligare

150 000 hektar skogsmark räcker inte för att värna de biologiska värdena i skogen. Delbetänkandet innehöll inte heller förslag som möjliggör att Sverige uppfyller EU:s naturvårdsdirektiv. Vänsterpartiet reserverade sig i betänkandet.

Nuvarande etappmål om skydd av områden är därför otillräckligt i målsättningar när det gäller hur mycket ytterligare skog som behöver skyddas. Sverige har dessutom genom överenskommelsen i Nagoya om biologisk mångfald förbundit sig att skydda 17 procent av vår land- och vattenareal till 2020. De skyddade områdena ska vara ekologiskt representativa miljöer, dvs. områden med höga värden för biologisk mångfald. Sverige bör anta ett nytt etappmål för areal utökad skyddad skog för att uppnå miljö kvalitetsmålet Levande skogar och åtaganden i enlighet med Nagoyaöverenskommelsen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.2 Kvalitetssäkra det frivilliga skyddet av skog

Det långsiktiga skyddet av skog är en central del i Levande skogar. För att uppnå målet förutsätts att det formella skyddet ökar och att skogsägarna frivilligt avsätter skogsmark. De frivilliga avsättningarna har dock i många fall visat sig vara av begränsat värde för biologisk mångfald. I dag finns inte statlig kontroll av vare sig kvalitet eller långsiktighet, och dokumentation saknas över många av de områden som anses skyddade. Dessutom kan arealen frivilligt avsatta skogar flyttas omkring i landskapet. Sammantaget är detta mycket problematiskt då frivilliga avsättningar ingår i ett nationellt långsiktigt mål för samhällets gemensamma bästa. Frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga, dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvärdessynpunkt för att ingå i det nationella miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.3 Effektiva sanktionsmöjligheter i skogsvårdslagen

För att uppnå ett långsiktigt hållbart skogsbruk i enlighet med våra miljömål krävs förutom ökat skogsskydd även stärkt miljöhänsyn i skogsbruket. De utvärderingar som Skogsstyrelsen gjort av miljöhänsynen i skogsbruket visar att det i dag föreligger brister. Regeringen beslutade i november 2015 att en utredning skulle tillsättas som innefattar en rättslig översyn av skogsvårdslagstiftningen. I pressmeddelande i samband med beslutet framgår att regeringen förväntar sig att utredningens förslag ska leda till förbättrad miljöhänsyn i skogen. Vänsterpartiet har under lång tid föreslagit en stärkt lagstiftning för att förbättra miljöhänsynen i skogen och välkomnar därför en översyn. Vi ser dock i nuläget stor osäkerhet i vad utredningen kommer att resultera i då direktivet har brister och utredningstiden för andra gången är förlängd, nu till 15 oktober 2017. Vänsterpartiet ser därför skäl att föreslå åtgärder för stärkt miljöhänsyn i skogsbruket som även berör skogsvårdslagstiftningen.

I skogsvårdslagens portalparagraf framgår att produktions- och miljömål ska vara jämställda. I det skogsbruk som i dag bedrivs under devisen frihet under ansvar i Sverige är produktionen dock oftast överordnad miljöhänsynen. Skogsvårdslagen är skriven med trakthyggesbruk som norm och med syfte att garantera virkesförsörjningen. När det gäller naturvård saknas i mycket stor utsträckning sanktionsmöjligheter. Undersökningar gjorda av Skogsstyrelsen visar att andelen underkända avverkningar,

dvs. att de hade påverkan på hänsynskrävande biotoper, uppgick till hela 35 procent under avverkningsperioden 2012/13–2014/15. Generell hänsyn tas inte i tillräcklig omfattning, och skogar med höga naturvärden som i stället borde ha skyddats har påverkats av avverkningen. Påföljder för dessa överträdelser av skogsvårdslagen uteblir. Vänsterpartiet menar att det ska löna sig att göra rätt och att man inte ska gynnas och slippa ekonomiska påföljder om man missköter sig. Då uppnår vi både högre miljöhänsyn och rättvisare konkurrensvillkor. Miljöhänsynen ska stärkas genom att effektiva sanktionsmöjligheter införs för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.4 Skogsvårdslagstiftningen bör ingå i miljöbalken

Skogsbruket omfattas i dag både av skogsvårdslagen och av miljöbalken. För att bättre styra våra skogliga resurser och deras ekosystemtjänster bör skogsvårdslagstiftningen inarbetas i miljöbalken. Det skulle förbättra överblicken över den lagstiftning som styr naturens resurser och därmed lättare nå målsättningar om hållbar utveckling.

Regeringen bör återkomma med förslag som inarbetar skogsvårdslagstiftningen i miljöbalken. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.5 Skydd av skog med särskilt höga värden för rekreation och friluftsliv

Skogens kulturmiljövärden samt de sociala värdena ska värnas enligt våra miljö kvalitetsmål. Skogens sociala värden brukar definieras som de värden som skapas av människors upplevelser. Dessa är en viktig resurs för samhället när det gäller t.ex. människors välbefinnande, hälsa, boendemiljö, utbildning, regional utveckling och turism.

Skogsvårdslagen har brister i hänsynen till sociala värden. Lagstiftningen bör ändras så att skogar med särskilt höga värden för rekreation och friluftsliv undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden eller biologiska värden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.6 Stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden

I dag sker avverkning av skogar med höga befintliga naturvärden, s.k. värdekärnor, trots att det råder stor brist på dessa naturmiljöer för en mängd hotade växt- och djurarter. Dessa skogar har ofta hög variation och är ofta naturskogsartade. Regeringen bör ges i uppdrag att skyndsamt ta fram förslag på lagstiftning så att avverkning av skogar med höga naturvärden stoppas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.7 Nationell målsättning för kalhyggesfritt skogsbruk

Det finns ett behov av skogsbruksmetoder som alternativ till trakthyggesbruk. Även om trakthyggesbruket sannolikt kommer att vara dominerande under överskådlig tid krävs det att miljöhänsynen stärks i denna skogsbruksmetod och att alternativa skötselmetoder i större utsträckning används i områden där det är lämpligt. Hyggesfritt skogsbruk, som

t.ex. kontinuitetsskogsbruk, kan vara ett alternativ, exempelvis i tätortsnära områden eller i skogar som är viktiga för besöksnäringen. Med denna skogsbruksmetod kan skötseln inriktas på anpassade gallringar som plockar ut mogna träd och lämnar mindre att växa vidare. Regeringen och Vänsterpartiet föreslår i budgeten för 2018 att hyggesfria metoder främjas genom en förstärkning av anslaget till Skogsstyrelsen.

I Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljö kvalitetsmålen och etappmålen 2015 konstateras beträffande kalhyggesfritt skogsbruk att myndigheter bör arbeta med rådgivnings- och kunskapsinsatser i större omfattning, och att regeringen bör ta ställning till om det krävs kompletterande styrmedel för att få till stånd en snabbare utveckling.

Turismen är i dag en större näring än flera av våra största industriföretag. År 2012 växte turismen i Sverige med nästan 5 procent jämfört med tidigare år och omsatte 275,5 miljarder kronor (Fakta om svensk turism 2012, Tillväxtverket). Våra nationalparker – där skogen är helt skyddad – har blivit en besöksmagnet i sig och besöks årligen av mer än två miljoner människor, varav en tredjedel är utländska turister. En del av denna turism påverkas inte av hur våra skogar brukas, men inte minst i glesbygden är skogen helt avgörande för att naturturismen ska kunna fortsätta växa. Hyggesfritt skogsbruk kan som rätt använd skötselmetod stärka skogens värden i form av turism.

Ibland används den svenska skogsbruksmodellen som ett föredöme när det gäller att behålla skogens funktion som kolsänka och därmed motverka den globala uppvärmningen. Men det har ifrågasatts av miljöförhållningen och oberoende forskare. Genom att skapa ett kalhygge så omvandlas en yta skog från sänka till källa och ett kalhygge släpper ut stora mängder växthusgaser under de första 10–15 åren efter kalavverkningen. Den unga skogen fungerar sedan som kolsänka men den har ett litet kolförråd. En äldre skog tar även den upp koldioxid och har ett stort kolförråd. Det är otvetydigt att växande skog binder mycket koldioxid, så det är viktigt att användarna av trakthyggesbruk (kalavverkning) återbeskogar snabbt och med rätt trädslag.

Att öka inslaget av kontinuitetsskogsbruk, där i stället särskilt utvalda träd eller mindre grupper av träd avverkas, kan därför även ge vinster för både biologisk mångfald och klimatet samt stärka skogens sociala värden. En nationell målsättning för areal kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.8 All statlig skog bör förvaltas samlat och hållbart

Vänsterpartiet anser att staten ska bedriva aktivt förvaltarskap över sina skogsområden. Det statliga ägandet av skogsområden bör samlas i ett bolag. Det nya skogsbolaget bör ha ett hållbart brukande av skogens resurser, inte avkastning, som främsta mål. Dagens vinstkrav gör det svårt för ett statligt bolag eller en statlig förvaltare att avstå produktiva skogar till andra intressen. Bolaget bör åläggas att avsätta större arealer till skyddade naturområden. Staten bör även fortsättningsvis stå för ersättningsmark vid skydd av värdefull natur, även ovan odlingsgränsen och i samråd med rennäringen. All statligt ägd skog bör samlas i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.9 Värna nyckelbiotopsinventeringarna

Nyckelbiotoper är skogsområden som har mycket höga naturvärden. Dessa har en nyckelroll för bevarandet av skogens hotade växter och djur, inte minst för många rödlistade arter. De har dock inte något automatiskt formellt skydd. I dag begränsas naturhänsynen av att myndigheterna enligt lagen inte får meddela föreskrifter som är så påverkande att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Lagstiftningen bör enligt Vänsterpartiet ändras så att nyckelbiotoper undantas från åtgärder som inte främjar biologisk mångfald.

Registrering och inventering av nyckelbiotoper är av central betydelse för att hänsyn ska tas till områden med höga naturvärden i samband med slutavverkningar.

Vänsterpartiet anser därför att Skogsstyrelsens beslut under 2017 att pausa inventering och registrering av nyckelbiotoper i kommuner som sträcker sig från norra Värmland upp till Kiruna var oacceptabelt.

Skogsstyrelsens inventeringar av nyckelbiotoper är en av de största kartläggningarna av natur i vårt land. Vänsterpartiet är därför nöjda med att tillsammans med regeringen i budgeten för 2018 föreslå en satsning på en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper, dels för att applicera utvecklad och förbättrad metodik i nordvästra Sverige, dels för att uppdatera den nyckelbiotopsinventering som genomförts i övriga delar av landet. Myndigheterna kan också erbjuda skogsägare med nyckelbiotopsrika brukningsenheter möjlighet till områdesskydd.

För att säkerställa att även registrering av nyckelbiotoper fortsättningsvis sker i hela landet bör regeringen tydligt ge detta i uppdrag till Skogsstyrelsen. Regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att tillse att registrering och inventering av nyckelbiotoper sker i hela landet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Levande hav

Sverige har som övergripande mål att våra havsområden ska uppnå ett gott miljötillstånd där organismerna i havet är välmående och resurserna nyttjas uthålligt. Ett flertal av våra miljö kvalitetsmål fungerar som viktiga redskap för att nå detta tillstånd i vår havsmiljö. Dit hör bl.a. Ingen övergödning, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ett rikt växt- och djurliv. Naturvårdsverkets senaste prognos bedömer dock att inget av dessa mål kommer att nås till 2020, vilket var ambitionen när miljö kvalitetsmålen antogs.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) konstaterar att trots ett omfattande och långvarigt åtgärdsarbete för en bättre havsmiljö finner man fortfarande många tecken på att miljötillståndet i Nordsjön och Östersjön inte är tillfredsställande. De största problemen är kopplade till övergödning, farliga ämnen, fysisk exploatering och fiske. Samtidigt ökar påverkanstrycket från en mängd näringar. Visserligen minskar gamla miljögifter i djur och växter men det har i stället tillkommit nya. Den svåra problematiken med omfattande syrebrist och döda bottnar i Östersjön består. Tillförsel av organiskt material ökar i både Östersjön och Västerhavet, och Östersjön är fortfarande starkt påverkad av övergödning och överfiske. Mikroplaster påverkar jordens samtliga marina miljöer och ger negativa effekter även i Sveriges havsområden.

Vänsterpartiet är mycket nöjt med den stora satsning som görs för att rena våra hav i budgetöverenskommelsen med regeringen för 2018. Ytterligare 600 miljoner kronor

satsas för sanering av vrak, minska övergödning och miljögifter samt stärka skyddet av marina områden.

5.1 Bottentrålning bör förbjudas

Bottentrålningen är ett stort hot mot känsliga och ofta relativt okända havsmiljöer och ekosystem. De flesta arter som lever i djuphaven har en långsam tillväxt- och reproduktionstakt, vilket gör att det tar mycket lång tid innan mängden fisk som tas upp kan ersättas. Extremt tunga redskap som river upp skadliga stoftmoln och ödelägger livet på bottarna används. På Östersjöns bottnar finns i dag dumpade stridsmedel och på många områden finns gifter och kemikalier lagrade i bottensedimenten som kan frigöras vid bottentrålning. Bottentrålning medverkar även till att fosfor frigörs ur sedimenten och bidrar till Östersjöns övergödning. Det enda välmående beståndet av torsk i svenska vatten återfinns i dag, enligt forskare på Havsmiljöinstitutet, i Öresund där trålförbud rått sedan 1930-talet. Bottentrålning bör förbjudas i alla svenska havsområden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige bör inom EU och globalt verka för ett förbud mot bottentrålning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.2 Skydda 20 procent av våra havsmiljöer

Sverige har i Nagoyaöverenskommelsen 2010 åtagit sig att genomföra en räddningsplan (de s.k. Aichimålen) för att bromsa utarmningen av biologisk mångfald och att till år 2020 se till att jord-, vatten- och skogsbruk bedrivs hållbart. Sverige har även 16 nationella miljö kvalitetsmål som utgör grunden för vår nationella miljöpolitik och där ett utökat marint skydd skulle stärka möjligheterna att nå målsättningarna för flera av dessa.

Vänsterpartiet anser att det är en framgång att arealmålet om 10 procent skyddade havsområden nåddes under 2016 i Sverige genom att fyra nya skyddade områden utsågs, och skyddet uppgår nu totalt till 13,6 procent vilket är en fördubbling av arealen marint skyddade områden under mandatperioden. Det kvarstår dock fortfarande att nå målets delar om ett ekologisk representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av skyddade områden. I Danmark uppgår motsvarande skydd till ca 20 procent och i Tyskland ungefär 40 procent. Forskning visar att behovet av skyddade områden ligger på ungefär 20–30 procent för varje livsmiljö. Regeringen bör återkomma med förslag på långsiktig strategi och målsättning om att öka skyddet av betydelsefulla havsmiljöer till 20 procent. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.3 Stärk våra fiskbestånd

Svenska bestånd av de vanliga matfiskarna torsk, kolja, långa, kummel och hälleflundra är hotade. Fisket utgör ett av de allvarligaste problemen för den biologiska mångfalden i Västerhavet enligt Havsmiljöinstitutets analys. EU:s nya gemensamma fiskeripolitik (GFP) ger enligt Naturvårdsverket förutsättningar för att skapa ett långsiktigt hållbart fiske. Bristen på tillsyn av fiskeri- och miljölagstiftning är dock ett fortsatt problem.

Ices är en internationell organisation, bestående av mer än 4 000 forskare från drygt 20 medlemsländer, som tar fram forskning och råd för att stödja ett hållbart nyttjande av

världshaven. Vänsterpartiet anser att Ices rekommendationer bör vara styrande för Sverige i förhandlingar om fiskekvoter. Då medlemsländerna under lång tid inte följt forskarnas råd när fiskekvoterna förhandlats, blir resultatet ett legaliserat överfiske år efter år. När kvoterna för torskfisket i Östersjön förhandlades 2016 avvek t.ex. regeringen kraftigt från de vetenskapliga råden från Ices. Detta trots att tillståndet för torsken i västra Östersjön är mycket allvarligt.

Sverige ska i kommande fiskeförhandlingar fullt ut driva att de vetenskapliga råden följs samt att en flerårig plan upprättas för hur man ska nå livskraftiga nivåer av torsk i Östersjön till 2020. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Val av fiskemetoder som t.ex. storleken på maskor gör att man kan undvika att fånga för små, för unga eller för stora fiskar. Men trots varierande nätmaskor kan olika redskap orsaka oavsiktliga bifångster av t.ex. sälar, delfiner och dykande sjöfåglar som trasslar in sig. Bifångster i både trål och andra fiskeredskap är därmed ett allvarligt hot mot flera arter av fisk, sjöfågel och marina däggdjur. Dessutom visar nya studier i bl.a. Östersjön att mängden stora rovfiskar, såsom torsk, gädda och abborre, kan ha stor betydelse för att begränsa tillväxten av alger och andra övergödningseffekter. Regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder som fasar ut skadliga fiskemetoder på kritiska fiskebestånd samt premierar skonsamma fiskeredskap. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För att ett fungerande regelverk för ett hållbart fiske ska efterlevas krävs en effektiv kontroll som gynnar det yrkesfiske som följer regelverk om kvoter och utkastning. Regeringen bör återkomma med förslag på effektivare fiskeövervakning som även inbegriper möjlighet till kamerakontroll. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ålen är klassad som akut hotad i Sverige. Sedan 1950-talet har mer än 99 procent av beståndet av glasålar (ålyngel) vid Europas kuster försvunnit. Det är därför av allra största vikt att ålfisket regleras på ett kraftfullt sätt. I Sverige har ålplanen lett till ett förbud mot fritidsfiske på ål i havet och ett begränsat yrkesfiske, men fortfarande bedrivs riktat fiske efter ål i svenska hav och sötvatten. Utöver det legala fisket i Sverige på ål finns även illegalt fiske. Kustbevakningen i Sverige och Danmark beslagtogs 2014 över 1 000 fällor, vilket lågt räknat motsvarade fångster på 100 000 kilo ål. Så länge det finns legalt fiske på ål så försvåras även kontrollen av försäljning av illegal ål. Det internationella havsforskningsrådet (Ices) råder till att snarast införa totalt fiskestopp på ål. I augusti 2017 presenterade EU-kommissionen ett förslag om att stoppa ålfisket i Östersjön för 2018. Vänsterpartiet välkomnar en sådan inriktning men anser att förbudet bör omfatta samtliga EU-länder.

Sverige har ansvar för att bevara ålen, inte minst då de flesta könsmogna ålarna (blankålar) från Östersjöregionen vandrar ut längs vår kust, och bör vara ledande för att skydda arten i nödvändig utsträckning. Sverige bör införa ett totalförbud för allt riktat fiske på ål. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Hållbar jordbruks- och mineralnäring

Miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap är definierat enligt följande:

”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och

livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.”

Gruvindustrin är en strategiskt viktig näring för Sverige. Inte minst i regioner som tidigare drabbats av hög arbetslöshet och utflyttning. Samtidigt har gruvbrytning en mycket stor påverkan på miljön och omgivande samhällen. På flera håll väcks nu en berättigad opinion för att bevara ovärderliga naturvärden och framtida välmående för lokalsamhälle och ursprungsbefolkning i samband med gruvbrytning. Vänsterpartiet menar att nuvarande minerallagstiftning är otillräcklig för att skapa en hållbar mineralbrytning i framtiden. Åtgärder behöver vidtas för att återföra samhällsinvesteringar till gruvregionerna och lokalbefolkningen och samtidigt skärpa lagstiftningen för att värna miljön och skydda unika naturområden. En ökad gruvbrytning får inte heller minska våra ansträngningar för ett mer resurssnålt samhälle där Sverige tar ett ökat miljö- och klimatansvar.

6.1 Fasa ut bekämpningsmedel

Kemisk bekämpning är fortfarande den vanligaste bekämpningsmetoden mot oönskade växter och djur inom jordbruket. Kemikalier från bekämpningen ger negativa effekter för den biologiska mångfalden och kan på både kort och lång sikt påverka människors hälsa. Mellan åren 2007 och 2010 testade Länsstyrelsen i Skåne län grundvattnet. En tredjedel av proverna innehöll bekämpningsmedel och en fjärdedel av dessa hade halter som överskred riktvärdet. Nedbrytnings- och omsättningstiden i grundvatten är mycket lång, vilket innebär att ämnen som har läckt till grundvattnet ofta stannar kvar en mycket lång tid. Försäljningen av bekämpningsmedel till jordbruket, inklusive frukt- och trädgårdsodling, minskade 2016 med drygt 201 ton till 1 619 ton och svarar nu för ungefär 19 procent av den totala försäljningen (Kemikalieinspektionen 2017). Vänsterpartiet ser positivt på den minskade försäljningen av bekämpningsmedel men saknar ett nationellt strategiskt arbete för att fasa ut användningen.

Sverige bör anta en handlingsplan för att fasa ut användning av kemiska bekämpningsmedel. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.2 Ett rikt odlingslandskap

Åkermarksarealen fortsätter att minska i Sverige och samtidigt ökar exploateringen av jordbruksmark. Samtidigt behöver Sverige stärka sin självförsörjningsgrad av livsmedel. Naturvårdsverket bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap med i dag beslutade eller planerade styrmedel, och förutsättningarna för att långsiktigt bevara jordbruksmarkens produktionsförmåga bedöms som otillräckliga. Tillståndet för många av odlingslandskapets arter och naturtyper är dessutom dåligt eller ogynnsamt. Näst efter skogen finns flest rödlistade arter i odlingslandskapet. Det är därför nödvändigt att gynna fler bruksmetoder som bidrar till en hävd som stärker den biologiska mångfalden i jordbrukslandskap. Ett mer mosaikartat landskap med olika former av naturbete och minskad användning av bekämpningsmedel bör eftersträvas.

Vänsterpartiet anser att den höga exploateringstakten av bördig åkermark, inte minst i södra Sverige, är mycket bekymmersam och inte förenlig med en långsiktigt hållbar

livsmedelsförsörjning. Nya nationella styrmedel krävs för att minska exploateringen av jordbruksmark i kommunerna.

För att minska exploatering av åkermark bör regeringen återkomma med ett förslag till nationell målsättning för bevarande av bördig åkermark. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.3 Inget tillstånd att leta mineraler i unika naturområden

Gruvbrytning innebär stor påverkan på miljön och redan prospekteringar och provborringar kan medföra negativa effekter på naturvärden och renskötsel. Därför är det av avgörande betydelse att möjlighet till påverkan från berörda stärks och att skydd av unika natur-, turist- eller renbetesområden tidigt värnas i en exploateringsprocess från undersökningstillstånd till brytning. Vi menar att det även för gruv- och prospekteringsbolagen innebär ekonomiska fördelar att tidigt i en process få besked om att brytning inte kommer att godkännas inom ett område.

Bergsstaten inom SGU ska inte kunna bevilja undersökningstillstånd i områden som är klassade som naturreservat, Natura 2000-områden eller världsarvsområde. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.4 Fasa ut miljöskadliga subventioner

De potentiellt miljöskadliga subventionerna i Sverige uppskattas till ett belopp av ungefär 60 miljarder i Naturvårdsverkets uppdaterade kartläggning 2017. Utfasning av miljöskadliga subventioner har diskuterats i flera internationella processer, bl.a. inom EU, OECD och G20. ”Enligt den europeiska kommissionens ”Färdplan för ett resurseffektivt Europa” ska miljöfarliga subventioner fhasas ut till 2020.

Enligt OECD kan en subvention definieras som miljöskadlig om den uppmuntrar till att mer miljömässig skada sker än vad som varit fallet utan subventionen. Att subventionera miljöskadliga aktiviteter, samtidigt som arbete görs för att lindra skada och undvika miljöskadliga aktiviteter, är inte ett lämpligt sätt att använda samhällets resurser. Naturvårdsverket konstaterar att subventioner förutom sin avsedda effekt även kan leda till oönskade effekter. De kan t.ex. bidra till negativa miljöeffekter genom att påverka beteenden som leder till mer avfall, större utsläpp, ökad resursutvinning eller negativ påverkan på biologisk mångfald. I Sverige är det framför allt tre sektorer som har potentiellt miljöfarliga subventioner: transport-, energi- och jordbrukssektorn. Flera av subventionerna har införts för att uppfylla andra politiska syften som t.ex. regional- eller arbetsmarknadspolitisk hänsyn.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på utfasning av miljöskadliga subventioner där borttagande av subventioner är granskade med avseende på miljöeffekter, påverkan på offentliga finanser och generella ekonomiska och sociala kostnader och fördelar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.5 Stärk skyddet av vårt dricksvatten

Dricksvattenförsörjningen är förmodligen det mest kritiska försörjningssystem vi har och en förutsättning för att vårt samhälle ska fungera. Dricksvattenutredningen (SOU

2016:32) konstaterar att klimatförändringar med ökad nederbörd, mildare vintrar och mer nederbörd vintertid ökar påverkan på vattendrag och vattentäkter i form av organiskt material och föroreningar. Även tillgång och kvalitet på grundvattnet kan påverkas. På sina håll kan också vattenbrist uppträda, framför allt i landets sydöstra delar, på Öland och Gotland. Vattenbrist var något som också blev mycket påtagligt just i dessa delar av landet sommaren 2017.

Riksintresseutredningen presenterade 2015 sitt slutbetänkande där man i uppdraget hade att utvärdera områden av riksintressen i miljöbalken. Riksintressen gäller geografiska områden som har utpekats därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Utredningen föreslår bl.a. att grundvattenförekomst kan bli ett nytt riksintresse. Vänsterpartiet delar den bedömningen och förväntar sig att regeringen också kommer att verka för en sådan lagändring. När det gäller dricksvattenförsörjning föreslår utredningen att man i lagstiftningen stärker statusen för områden som har betydelse för dricksvattenförsörjning, men man föreslår inte att det blir ett nytt riksintresse.

Vänsterpartiet anser att skyddet för vår dricksvattenförsörjning bör stärkas och att det bör bli ett riksintresse i likhet med t.ex. områden med höga natur- och kulturvärden. Vättern är t.ex. i dag en av Sveriges viktigaste reserver av rent vatten och utsatt för en rad miljöhot, som gruvbrytning och pågående skjutövningar av militären, vilket kan komma att påverka vår tillgång på rent dricksvatten.

Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning i miljöbalken som möjliggör att dricksvattenförsörjning kan bli klassat som riksintresse. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Jens Holm (V)

Stig Henriksson (V)

Birger Lahti (V)

Håkan Svenneling (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Yasmine Posio Nilsson (V)

Emma Wallrup (V)